

การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวร โรงพยาบาลศรีนครินทร์

A FACTOR ANALYSIS OF CHARGE NURSE' S COMPETENCIES IN SRINGARIND HOSPITAL

Received: June 16, 2022

Revised: August 03, 2022

Accepted: September 12, 2022

สุชนาดา รัตตะนี^{1*}, จิตภินันท์ ศรีจักรโคตร²

Suchayada Ratthanee^{1*}, Jitpinan Srijakkot²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวร โรงพยาบาลศรีนครินทร์ กลุ่มตัวอย่างคือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศรีนครินทร์ที่มีประสบการณ์ทำงาน 5 ปีขึ้นไป และปฏิบัติงานพยาบาลหัวหน้าเวร 1 ปีขึ้นไป ทั้งหมด 15 แผนก จำนวน 560 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 แบบสอบถามความสำคัญเกี่ยวกับสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวร โรงพยาบาลศรีนครินทร์ จำนวน 56 ข้อ ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน มีค่าดัชนีความตรงของเนื้อหา (CVI) 0.80 หาค่าความเที่ยงโดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบราคได้ 0.98 วิเคราะห์องค์ประกอบจากการสกัดตัวประกอบ โดยวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและหมุนแกนตัวประกอบแบบอโรทอนอล ด้วยวิธีแวนแมกซ์ พิจารณาข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบที่มีน้ำหนัก > 0.40 และมีข้อคำถามตั้งแต่ 3 ข้อขึ้นไป

ผลการวิจัย พบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวร โรงพยาบาลศรีนครินทร์ ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ค่าไอแกน 1.015–27.558 อธิบายความผันแปรได้ร้อยละ 71.089 พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวรระดับที่หนึ่งคือ สมรรถนะด้านจริยธรรม และคุณธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{x} = 4.88$, S.D. = 0.419 และสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวรระดับสุดท้ายคือ สมรรถนะด้านผู้นำ การบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{x} = 4.29$, S.D. = 0.421

คำสำคัญ : การวิเคราะห์องค์ประกอบ, สมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวร

¹ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Student, Master of Science Program in Administration Nursing, Faculty of Nursing Khon Kaen University.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Assistant professor Dr. Administration Nursing Faculty of Nursing, Khon Kaen University.

*Corresponding author E-mail: Suchru@kku.ac.th

Abstract

This research was a descriptive research to analyzed the composition of the competency of Head nurses at Srinagarind Hospital. The sample consisted of 560 professional nurses working in Srinagarind Hospital with 5 years of working experience and working in the role of head nurse for 1 year, totalling 15 departments, Personal Data Part 2 Questionnaire on the importance of competency of the head nurse of Srinagarind Hospital, 56 items, passed the content validity examination by 5 experts, with the content validity index (CVI) 0.80. Cronbach's *alpha* coefficient computed reliability was 0.98. Component extraction was analyzed by principal component analysis and orthogonal factorization by Verimax method. Considering the questionnaire for each element with 0.40 weights. And there were 3 or more questions.

There was no research findings. It was found that the first level of supervisor nurse Competency was Ethical and moral competency at the highest level $\bar{x} = 4.88$, S.D. = 0.419 and supervisor nurse competency. The final level is the Leadership, Management and Development Competencies at the highest level $\bar{x} = 4.29$, S.D. = 0.421.

Keyword : Factor analysis, Supervisor nurse competency

บทนำ

ปัจจุบันสังคมเปลี่ยนแปลงไปมากผู้บริหารต้องวางแผนให้รัดกุม ส่งผลกระทบการบริหารจัดการเพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างยั่งยืน จากการทบทวนวรรณกรรมการพัฒนาสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพมีการนำข้อกำหนดสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพจากสภาการพยาบาลมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดพัฒนาสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย และสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวร⁽¹⁾ มีทั้งหมด 8 สมรรถนะได้แก่ 1) สมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมาย 2) สมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ 3) สมรรถนะด้านคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ 4) สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ การจัดการและการพัฒนาคุณภาพ 5) สมรรถนะด้านวิชาการและการวิจัย 6) สมรรถนะด้านการสื่อสารและสัมพันธภาพ 7) สมรรถนะด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ และ 8) สมรรถนะด้านสังคม⁽²⁾

หัวหน้าหอผู้ป่วยมีหน้าที่วางแผนจัดระบบงาน บริหารอัตรากำลัง นิเทศบุคลากรกำกับ ติดตาม และประเมินผลเพื่อควบคุมประสิทธิภาพการบริการ⁽³⁾ แต่หัวหน้าหอผู้ป่วยไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตลอด 24 ชั่วโมง ต้องมีผู้ปฏิบัติบทบาทหน้าที่แทนซึ่งเรียกว่า พยาบาลหัวหน้าเวร (Charge nurse) ในทางบริหารถือได้ว่าพยาบาลหัวหน้าเวรเป็นผู้บริหารระดับต้น (First-level management) มีหน้าที่ในการวางแผนงานประจำวัน ประเมินปัญหา ความต้องการของผู้ป่วยและครอบครัวให้การพยาบาล สอดรับกับแผนการรักษาของแพทย์ส่งผลต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย⁽⁴⁾

ภาวะการขาดแคลนพยาบาลวิชาชีพส่งผลกระทบต่อเตรียมผู้ปฏิบัติหน้าที่พยาบาลหัวหน้าเวรทำให้เกิดความไม่เหมาะสมระหว่างจำนวนคนกับความชำนาญของบุคลากร ทำให้ต้องปรับคุณสมบัติลดจำนวนปีในการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพระดับปฏิบัติการที่จะเข้าสู่อำนาจเตรียมทำหน้าที่พยาบาลหัวหน้าเวรจาก 5 ปี เป็น 2-3 ปี⁽⁵⁾ และส่วนใหญ่เป็นพยาบาลหัวหน้าเวรที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อย ส่งผลต่อการเกิดอุบัติการณ์ไม่พึงประสงค์ทั้งด้านคุณภาพการรักษายาบาลและความปลอดภัยของผู้ป่วย⁽⁴⁾ เช่น พบรายงานอุบัติการณ์ความคาดเคลื่อนทางยาในโรงพยาบาลศรีนครินทร์ ร้อยละ 1.97 และพบระดับความรุนแรงที่มีอันตรายต่อผู้ป่วยและมีความจำเป็นต้องได้รับการรักษาหรือแก้ไขเพิ่มเติม (Category E) ร้อยละ 37.36 รองลงมาคือ ความคาดเคลื่อนที่ต้องติดตามผู้ป่วยเพิ่มเติม (Category D) ร้อยละ 32.97⁽⁶⁾

จากการทบทวนวรรณกรรมส่วนใหญ่จะศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพเฉพาะหัวหน้าหอผู้ป่วยและหัวหน้าพยาบาลและศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพในบริบทโรงพยาบาลชุมชน ส่วนการศึกษาโรงพยาบาลระดับตติยภูมิจะทำการศึกษเฉพาะในหน่วยงานหรือในหอผู้ป่วยเท่านั้น และบางการศึกษาได้ทำการศึกษามานาน อาจจะไม่สอดคล้องกับสมรรถนะของพยาบาลหัวหน้าเวรในปัจจุบันที่มีความยุ่งยากซับซ้อน และมีการพัฒนาความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและองค์ความรู้ใหม่ๆ และผู้วิจัยยังพบว่า ยังไม่มีแนวทางหรือกระบวนการ

คัดเลือก การนิเทศ และพัฒนาผู้ที่จะมาทำหน้าที่บทบาทพยาบาลหัวหน้าเวรภายในโรงพยาบาล ศรีนครินทร์ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวร ในโรงพยาบาลศรีนครินทร์ว่าประกอบด้วยสมรรถนะและมืองค์ประกอบใดบ้าง ตามแนวคิด ที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวร 7 สมรรถนะและ 53 ตัวแปร^(1,2,4,7,8,9,10,11,12) มาปรับใช้ ซึ่งผลที่ได้รับจากการศึกษาจะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารทางการพยาบาลสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ ในการคัดเลือก นิเทศ และพัฒนาผู้ที่จะมาทำหน้าที่บทบาทพยาบาลหัวหน้าเวร โรงพยาบาล ศรีนครินทร์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวร โรงพยาบาลศรีนครินทร์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ใช้วิธีวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวร โรงพยาบาลศรีนครินทร์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศรีนครินทร์ ที่มี ประสบการณ์ในการทำงาน 5 ปีขึ้นไป และปฏิบัติบทบาทพยาบาลหัวหน้าเวร 1 ปีขึ้นไป ในแผนกต่างๆ ทั้งหมด 15 แผนก ทั้งหมด 857 คน⁽¹³⁾

กลุ่มตัวอย่าง ใช้หลักการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 10 เท่าของจำนวนตัวแปร ผู้วิจัยมีจำนวนตัวแปรทั้งหมด 56 ตัวแปร ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 560 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้คือ 300–500 คน⁽¹⁴⁾ เกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วมวิจัยคือ เป็นพยาบาลวิชาชีพระดับผู้คล่องงาน (Proficient) หมายถึง พยาบาลระดับผู้ชำนาญการ/กลุ่มผู้ที่ สามารถปฏิบัติงานได้คล่อง (> 5-10 ปี)⁽¹²⁾ ทั้งหมดจำนวน 560 คน และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา สมบูรณ์ 529 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.46 (ข้อมูล ณ วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2563)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ประยุกต์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยมีเนื้อหาครอบคลุมองค์ประกอบสมรรถนะ พยาบาลหัวหน้าเวร โรงพยาบาลศรีนครินทร์ จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ งานวิจัยที่ เกี่ยวข้องและวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ ขอบเขตความรับผิดชอบตามกรอบแนวคิดของการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวร โรงพยาบาล ศรีนครินทร์ ลักษณะของแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ เนื้อหาประกอบด้วย อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในบทบาทหัวหน้าเวรและปฏิบัติงานแผนกการพยาบาล ในโรงพยาบาลศรีนครินทร์

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความสำคัญเกี่ยวกับสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวร โรงพยาบาลศรีนครินทร์ โดยได้ปรับและแบบสอบถามของ นงนาจ เสริมศรี (2550)⁽⁹⁾ และแบบสอบถามของ กัญญารัตน์ ทะริยะ (2560)⁽¹⁰⁾ ใช้เป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ประกอบด้วย ข้อรายการที่เป็นตัวแปรเกี่ยวกับสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวร โรงพยาบาลศรีนครินทร์ที่ครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 7 ด้าน จำนวน 56 ข้อ โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาใช้ในการประเมินเป็น 5 ระดับ คือ สำคัญมากที่สุดเท่ากับ 5 คะแนน สำคัญมากเท่ากับ 4 คะแนน สำคัญเท่ากับ 3 คะแนน ค่อนข้างสำคัญเท่ากับ 2 คะแนน ไม่สำคัญเท่ากับ 1 คะแนน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ 3 ท่าน และพยาบาลชำนาญการพิเศษ 2 ท่าน โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเนื้อหาข้อคำถาม จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนไปปรับแก้ไขเนื้อหาแล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความสอดคล้องระหว่างสาระคำถามใหม่อีกครั้ง ทั้งหมดมีความเห็นสอดคล้องกัน คำนวณหาค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity index: CVI) เท่ากับ 0.80 ตามเกณฑ์พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของบุญใจ ศรีสถิตนรากุล (2550)⁽¹⁵⁾ จากนั้นนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะตรงตามเกณฑ์จำนวน 30 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงานพยาบาลหัวหน้าเวรและแผนกที่ปฏิบัติงาน วิเคราะห์โดยการคำนวณ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ระดับสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวรโรงพยาบาลศรีนครินทร์

ระดับสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวร โรงพยาบาลศรีนครินทร์ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ ใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน โปรดักโมเมนต์ (Pearson's product moment correlation coefficient) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากกว่า 0.30 และทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และใช้ผลการทดสอบของ Barlett's test of sphericity ค่า Chi-square มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.000$) แสดงว่า ตัวแปรที่ศึกษามีความสัมพันธ์กันหรือเมตริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรไม่ใช่เป็นเมตริกซ์เอกภาพ (Identity matrix) แสดงว่า ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมที่จะ

นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบและใช้ค่าสถิติ Kaiser – Meyer – Olkin measure of sampling adequacy (KMO) เพื่อทดสอบข้อมูลว่ามีความเหมาะสมกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ ซึ่งถ้าค่า KMO มีค่าเข้าใกล้ 1.00 แสดงว่า ข้อมูลมีความเหมาะสมกับการวิเคราะห์องค์ประกอบและนำตัวแปรตัวแปรที่มีสหสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นอย่างมีนัยสำคัญไปสกัดองค์ประกอบ (Factor extraction) ด้วยวิธีองค์ประกอบหลัก (Principle component) เพื่อให้ได้องค์ประกอบจำนวนน้อยที่สุด แต่สามารถที่จะอธิบายการผันแปรของตัวแปรได้มากที่สุด จากนั้นนำไปหมุนแกนตัวประกอบแบบออร์โธโกนอล (Orthogonal) ด้วยวิธีเวรีแมกซ์ (Varimax) องค์ประกอบที่สำคัญจะต้องมีค่าไอแกนมากกว่าหรือเท่ากับ 1 มีค่าองค์ประกอบตั้งแต่ 0.40 และมีตัวแปรที่อธิบายขององค์ประกอบนั้นๆ มากกว่า 3 ตัวแปรขึ้นไป นำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบไปแปลผล และกำหนดชื่อองค์ประกอบใหม่ให้สอดคล้องกับตัวแปรที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ⁽¹⁵⁾

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ฯ ตามประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฉบับที่ 3093/2562 หมายเลขสำคัญโครงการ HE631133 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการวิจัย พบว่า พยาบาลหัวหน้าเวร ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.34 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 54.30 สำเร็จวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 89.40 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลหัวหน้าเวรระหว่าง 6-10 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.51 ตามลำดับ

2. ระดับความสำคัญของข้อคำถาม

ระดับความสำคัญสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวร โรงพยาบาลศรีนครินทร์ ทั้งหมด 56 ข้อ พบว่า ระดับสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวรที่มีระดับสูงที่สุดคือ สมรรถนะด้านจริยธรรมและคุณธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{x} = 4.88$, S.D. = 0.419 รองลงมาคือ สมรรถนะด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{x} = 4.83$, S.D. = 0.398 สมรรถนะด้านคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาล อยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{x} = 4.81$, S.D. = 0.398 ด้านการติดต่อสื่อสารและสัมพันธภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{x} = 4.78$, S.D. = 0.488 สมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาล อยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{x} = 4.75$, S.D. = 0.463 สมรรถนะด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศยุค Thailand 4.0 อยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.493 สมรรถนะด้านวิจัยและนวัตกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{x} = 4.65$, S.D. = 0.533

และสมรรถนะด้านสมรรถนะด้านผู้นำ การบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{x} = 4.29$, S.D. = 0.421 ตามลำดับ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2

3. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวร โรงพยาบาลศรีนครินทร์ มี 8 องค์ประกอบ คือ 1) คุณลักษณะวิชาชีพพยาบาล 2) การปฏิบัติการพยาบาล 3) เทคโนโลยีและสารสนเทศยุค Thailand 4.0 4) ผู้นำ การบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพ 5) จริยธรรมและคุณธรรม 6) วิจัยและนวัตกรรม 7) การติดต่อสื่อสารและสัมพันธภาพ 8) จรรยาบรรณวิชาชีพ องค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบนี้ มีค่าความแปรปรวนอยู่ระหว่าง 1.812–49.211 และทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนได้รวมกัน ร้อยละ 71.089

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม อายุ สถานภาพ สมรรถนะการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในบทบาทหัวหน้าเวรและปฏิบัติงานในแผนกการพยาบาล

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน) (n = 529)	ร้อยละ
อายุ		
21-30 ปี	107	20.23
31-40 ปี	261	49.34
41-50 ปี	97	18.33
51 ปีขึ้นไป	64	12.10
สถานภาพสมรส		
โสด	224	42.30
คู่	287	54.30
หม้าย/หย่า/แยก	18	3.40
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	473	89.40
ปริญญาโท	56	10.60
ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในบทบาทหัวหน้าเวร		
1-5 ปี	149	28.17
6-10 ปี	172	32.51
11-15 ปี	84	15.88

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน) (n = 529)	ร้อยละ
16-20 ปี	49	9.26
21-25 ปี	31	5.86
26 ปีขึ้นไป	44	8.32
ปฏิบัติงานในแผนกการพยาบาล		
แผนกกุมารเวชกรรม	23	4.30
แผนกศัลยกรรมและออร์โธปิดิกส์	54	10.20
แผนกสูติ-นรี	32	6.00
แผนกผู้ป่วยระยะวิกฤต 1	22	4.20
แผนกอายุรกรรม	44	8.30
แผนกผู้ป่วยระยะวิกฤต 2	45	8.50
แผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน	32	6.00
แผนกบริการพิเศษ 1	34	6.40
แผนกจักษุ-โสต	38	7.20
แผนกบริการพิเศษ 2	44	8.30
แผนกห้องผ่าตัด	28	5.10
แผนกเวชปฏิบัติครอบครัว	6	1.10
แผนกผู้ป่วยนอก	62	11.70
ปฏิบัติงานในแผนกการพยาบาล		
แผนกบำบัดพิเศษ	32	6.00
แผนกการพยาบาลผู้ป่วยพิเศษ	33	6.20

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความสำคัญของข้อคำถามสมรรถนะพยาบาล
หัวหน้าเวร โรงพยาบาลศรีนครินทร์ จำนวน 56 ข้อ (n = 529)

รายการสมรรถนะ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ความสำคัญ
ด้านคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาล	4.81	0.398	มากที่สุด
ด้านการปฏิบัติการพยาบาล	4.75	0.463	มากที่สุด
ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศยุค Thailand 4.0	4.67	0.493	มากที่สุด
ด้านผู้นำ การบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพ	4.29	0.421	มากที่สุด

รายการสมรรถนะ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับ
		มาตรฐาน	ความสำคัญ
ด้านจริยธรรมและคุณธรรม	4.88	0.419	มากที่สุด
ด้านวิจัยและนวัตกรรม	4.65	0.533	มากที่สุด
ด้านการติดต่อสื่อสารและสัมพันธภาพ	4.78	0.488	มากที่สุด
ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ	4.83	0.398	มากที่สุด

ตารางที่ 3 ค่าไอแกน (Eigen values) จำนวนตัวแปร ร้อยละสะสมของความแปรปรวน ค่าน้ำหนักองค์ประกอบในแต่ละองค์ประกอบสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวรโรงพยาบาลศรีนครินทร์

ชื่อองค์ประกอบ	ค่าไอแกน	จำนวนตัวแปร	ค่าน้ำหนัก	ร้อยละสะสม
			องค์ประกอบ	ความแปรปรวน
คุณลักษณะวิชาชีพพยาบาล	27.558	13	0.492-0.678	49.211
การปฏิบัติการพยาบาล	3.412	8	0.585-0.722	55.304
เทคโนโลยีและสารสนเทศยุค Thailand 4.0	2.122	6	0.691-0.846	59.094
ผู้นำ การบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพ	1.905	8	0.417-0.662	62.497
จริยธรรมและคุณธรรม	1.496	6	0.549-0.722	65.168
วิจัยและนวัตกรรม	1.252	5	0.520-0.752	67.405
การติดต่อสื่อสารและสัมพันธภาพ	1.049	7	0.482-0.664	69.278
จรรยาบรรณวิชาชีพ	1.015	3	0.460-0.584	71.089

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับความสำคัญของข้อคำถามจากการประเมินระดับความสำคัญสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวร โรงพยาบาลศรีนครินทร์ จากรายการข้อคำถามสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวร ทั้งหมด 56 ข้อ $\bar{x}$ มีค่าอยู่ระหว่าง 4.49–4.91 S.D. มีค่า 0.278-0.662 โดยที่แต่ละข้อคำถามมีความสำคัญโดยเฉลี่ยตั้งแต่ระดับมากถึงมากที่สุด โดยข้อคำถามสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวร มีระดับความสำคัญมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ข้อคำถามที่ 4 แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการพยาบาลของตนเองและสมาชิกทีม ข้อคำถามที่ 2 เคารพในความเชื่อ ศักดิ์ศรี ค่านิยม เคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ต่อผู้รับบริการ และข้อคำถามที่ 1 ให้การพยาบาลโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้รับบริการ โดย $\bar{x}$ = 4.91, 4.90 และ 4.89 ตามลำดับ

ส่วนข้อคำถามที่มี $\bar{x}$ น้อยที่สุดในลำดับสุดท้าย คือ ข้อคำถามที่ 43 สามารถอ่านงานวิจัย และนำผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์มาใช้ในการพัฒนางานภายใต้ข้อกำหนดของโรงพยาบาล มีค่า $\bar{x} = 4.49$ S.D. = 0.662

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะพยาบาล หัวหน้าเวร โรงพยาบาลศรีนครินทร์ มี 8 องค์ประกอบ คือ 1) คุณลักษณะวิชาชีพพยาบาล 2) การปฏิบัติการพยาบาล 3) เทคโนโลยีและสารสนเทศยุค Thailand 4.0 4) ผู้นำ การบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพ 5) จริยธรรมและคุณธรรม 6) วิชาการและการวิจัย 7) การติดต่อสื่อสารและสัมพันธภาพ 8) จรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบนี้ มีค่าความแปรปรวนอยู่ระหว่าง 1.812–49.211 สามารถอธิบายความแปรปรวน รวมกันร้อยละ 71.089

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ตัวแปรทั้ง 56 ตัว มีค่าระดับความสำคัญโดยเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.49–4.91 S.D. มีค่าระหว่าง 0.278-0.662 แสดงว่า พยาบาลหัวหน้าเวร โรงพยาบาลศรีนครินทร์ มีความเห็นว่าการตัวแปรทั้งหมดมีความสำคัญระดับมากถึงมากที่สุดต่อสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวร โรงพยาบาลศรีนครินทร์ ตัวแปรที่มีระดับความสำคัญมากที่สุดในการวิจัยครั้งนี้คือ ตัวแปรที่ 4 ซึ่งอยู่ในองค์ประกอบด้านการปฏิบัติการพยาบาล ที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการพยาบาลของตนเองและสมาชิกทีม โดยมี $\bar{x} = 4.91$ S.D. = 0.278 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นสมรรถนะหนึ่งที่สำคัญที่พยาบาลทุกคนต้องมีการเป็นพยาบาลวิชาชีพ คือ ความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง ผู้รับบริการ หน่วยงานและองค์กร และเพื่อให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ของงานบริการพยาบาลที่กล่าวว่าเป็นองค์กรพยาบาลที่เป็นเลิศ ให้บริการตามมาตรฐานสากลที่มีคุณค่าต่อสังคมไทยและมวลมนุษยชาติ สอดคล้องกับสภาการพยาบาล (2552)⁽²⁾ ที่กล่าวว่า พยาบาลตระหนักในคุณค่าและความเชื่อของตนเองและผู้อื่นให้การพยาบาลโดยแสดงออกถึงการเคารพในคุณค่า ความเชื่อ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ รับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการพยาบาลของตนเองและคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของผู้รับบริการ ส่วนตัวแปรที่มีระดับความสำคัญน้อยที่สุด 2 ลำดับหลังในการวิจัยครั้งนี้คือ ตัวแปรที่ 43 สามารถอ่านงานวิจัยและนำผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์มาใช้ในการพัฒนางานภายใต้ข้อกำหนดของโรงพยาบาล $\bar{x} = 4.49$ S.D. = 0.662 และตัวแปรที่ 42 ตระหนักในความสำคัญของการทำวิจัยและการจัดการความรู้และเผยแพร่ความรู้กับทีมสุขภาพและสาธารณะ ซึ่งอยู่ในองค์ประกอบด้านวิจัยและนวัตกรรม⁽²⁾ ได้กำหนดสมรรถนะพยาบาลด้านวิชาการและการวิจัยไว้ แต่พยาบาลหัวหน้าเวร โรงพยาบาลศรีนครินทร์ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการทำวิจัยน้อย อาจจะเนื่องจากส่วนใหญ่ ร้อยละ 89.40 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า อาจจะมีความรู้ในการทำวิจัยไม่เพียงพอหรือไม่ชัดเจนทำให้เกิดความรู้สึกว่าการทำวิจัยนั้นเป็นเรื่องที่ยาก สอดคล้องกับ

งานวิจัยของชรัสติกุล ยี่มนุญและคณะ (2550)⁽¹⁶⁾ ศึกษาการนำผลงานวิจัยมาใช้และอุปสรรคของการนำผลงานวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล พบว่า อุปสรรคในการนำผลการวิจัยมาใช้ 10 อันดับแรก ได้แก่ 1) งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ 2) ตำราหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องไม่ได้รวบรวมไว้ในที่เดียวกัน 3) ไม่เข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ทางสถิติ 4) ไม่มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ร่วมงานที่มีความรู้ด้านการวิจัย 5) การลงพิมพ์เผยแพร่รายงานการวิจัยไม่แพร่หลายและทันต่อเหตุการณ์ 6) ไม่มีอำนาจที่จะเปลี่ยนการดูแลผู้ป่วยได้ 7) ขาดแหล่งสนับสนุนในการนำผลงานวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติ 8) ไม่มีเวลาที่จะอ่านงานวิจัย 9) เวลาในการทำงานมีไม่มากพอที่จะนำแนวคิดใหม่ไปลงมือปฏิบัติ 10) การวิจัยรายงานไว้ไม่ชัดเจนหรือเข้าใจยาก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารทางการพยาบาลเช่น หัวหน้าหอผู้ป่วย สามารถนำเอาองค์ประกอบสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวรที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปใช้ในการสร้างแบบประเมินสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวรและนำไปเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมพยาบาลวิชาชีพในการทำหน้าที่บทบาทพยาบาลหัวหน้าเวร

1.2 เป็นแนวทางเพื่อให้พยาบาลหัวหน้าเวร โรงพยาบาลศรีนครินทร์ นำไปพัฒนาสมรรถนะตนเองในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น ด้านวิจัยและนวัตกรรม เป็นต้น

1.3 ควรมีการนำไปวิเคราะห์หาองค์ประกอบในการศึกษาวิจัยอื่นๆ ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาตัวแปรหรือสมรรถนะของพยาบาลหัวหน้าเวรเพิ่มเติมว่ามีตัวแปรหรือสมรรถนะอื่นๆ ที่ไม่ได้ศึกษาในงานวิจัยนี้ บทบาทบางข้ออาจขาดไป เช่น การเจรจาไกล่เกลี่ย การจัดการความขัดแย้ง เป็นต้น ซึ่งจะทำให้สามารถอธิบายร้อยละของความแปรปรวนรวมได้มากขึ้น

2.2 ควรมีการนำผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ที่เป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถนำไปสู่การวิจัยเชิงปฏิบัติการ R2R CQI เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างพยาบาลหัวหน้าเวรในโรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยอื่นๆ หรือในโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ

2.4 ควรมีการศึกษาสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวรในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในบริบทที่แตกต่างกันจากโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยซึ่งสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

2.5 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ องค์ประกอบสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวรซึ่งเป็นเพียงโครงสร้างเบื้องต้นเท่านั้น จึงควรมีการศึกษาสมรรถนะของพยาบาลหัวหน้าเวรโดยการวิเคราะห์

องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Cofirmmatory Factor Analysis, CFA) เพื่อให้องค์ประกอบสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวรที่พบมีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.จิตกัณท์ ศรีจักร โคตร อาจารย์ที่ปรึกษา และคณาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนให้ความรู้ตลอดหลักสูตร ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.มารีสา ไกรฤกษ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณชนก จันทชุม คุณอภิญา การมปราชญ์ คุณวรรณ ขัณฑ์พงษ์ คุณวิไล ศิริผลหลาย ที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือและขอขอบคุณพยาบาลหัวหน้าเวร โรงพยาบาลศรีนครินทร์ และผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

1. ชลธิชา โภชนกิจ. 2559; การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสงขลา นครินทร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
2. สภาการพยาบาล. 2552; ประกาศของสภาการพยาบาลเรื่อง สมรรถนะพยาบาลวิชาชีพ. นนทบุรี : สภาการพยาบาล. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2562. <https://www.tnmc.or.th/>
3. เสาวลักษณ์ จิรธรรมคุณ. 2552; ถามและตอบ: การบริหารหอผู้ป่วย. กรุงเทพฯ : ฮายาบุสะกราฟฟิค.
4. กัทรารัตน์ ตันนุกิจ. 2562; การศึกษาสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวร ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลกลาง. วารสารโรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์, 15 (1).
5. Siriraj Hospital, Department of nursing. 2014; Siriraj nurse competencies dictionary. Bangkok: P.A. Living printing, 8-14. (in Thai).
6. เพียงเพ็ญ ชนาเทพพร, สมณ อนุตรชัชวาลย์, และ เพียงขวัญ นครรัตน์ชัย. 2557; การพัฒนาระบบการประสานรายการยานหอผู้ป่วยอายุรกรรมหญิง โรงพยาบาลศรีนครินทร์. วารสารศรีนครินทร์เวชสาร, 29(3), 276 – 282.
7. Matthews, A., and Whelan, J. 1993; In charge of the ward. 3th ed. Australia: Blackwell Scientific Publications.
8. สิริพร โกวิทเทาวงศ์. 2547; การศึกษาตัวประกอบสมรรถนะพยาบาลหัวหน้าเวรหอผู้ป่วยวิกฤต โรงพยาบาลรัฐ. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

9. นงนาจ เสริมศรี. 2550; การวิเคราะห์ตัวประกอบสมรรถนะของพยาบาลหัวหน้าเวร โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาลคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
10. กัญญารัตน์ ทะริยะ. 2560; การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพ หน่วยวิกฤตหลังผ่าตัดหัวใจและทรวงอก โรงพยาบาลระดับตติยภูมิ. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
11. กองการพยาบาล. 2561; คู่มือการปฏิบัติงานกองการพยาบาลสาธารณสุข: สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ฉบับปรับปรุง ปี พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: กองการพยาบาล สาธารณสุข สำนักอนามัย กรุงเทพฯ.
12. โรงพยาบาลศรีนครินทร์. 2562; คู่มือประเมินสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพระดับผู้ปฏิบัติการพยาบาล โรงพยาบาลศรีนครินทร์. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2562. <https://home.kku.ac.th/nurse/>.
13. ระบบฐานข้อมูลบุคลากร สารสนเทศทางการพยาบาล ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลศรีนครินทร์. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2562. <https://home.kku.ac.th/nurse/>.
14. Tabachnick, B. G., and Fidell, L. S. 2001; Using multivariate statistics. 4thed. Boston : Allyn and Bacon.
15. บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร. 2550; ภาวะผู้นำและกลยุทธ์การจัดการองค์การพยาบาลในศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
16. ชรัสนิกุล ยิ้มบุญณะ, นารี พุ่มนิคม, มนต์บงกช กนกนันทพงศ์และคณะ. 2550; การนำผลการวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล. วารสารพยาบาลศิริราช. 1(2), 11-26.